

Les Caramelles

per JOSEP MONTAÑA

Les caramelles, amb tota probabilitat, són la primera manifestació a casa nostra d'un cicle de festes que recordem cultes i ritus dedicats a les forces naturals, molt especialment la vegetació. La cristianització de les festes paganes per l'Església, va fer coincidir aquest cicle de celebracions amb les de Pasqua de Resurrecció, en l'entrada de la primavera. La mateixa capta dels ous i la seva menja en comú poden recordar un vell ritual de fecunditat i multiplicació, del qual des de temps molt reculats l'ou ha estat el símbol. Abona aquesta suposició la circumstància de cantar-se les caramelles precisament a l'inici de la primavera quan els treballs de la terra re-

comencen i s'esdevé la sembra de les llavors que germinaran i creixeran fins arribar a la recolecció, cap a la tardor.

El costum a Catalunya de les caramelles, esmentat documentalment per primera vegada a la fi del segle XVI, es manté ben viu en ciutats, viles i pobles de pagès, per més que amb nombroses variants segons la idiosincràsia de cada indret. Una colla de cantaires visiten cases i masies de les poblacions, davant les quals canten caramelles. Abans de la reforma litúrgica de la Setmana Santa, sortien el Dissabte Sant —dit llavors, de Glòria— després de que les campanes haguessin tocat l'al·leluia pels volts de les deu del matí, i el diumenge de Pas-

qua. Actualment, surten a cantar el dia de Pasqua i el dilluns següent.

Les característiques de les caramelles a pagès, sempre han estat diferents d'elles de les ciutats. A les ciutats les colles canten en carrers i places, amb uns ajudants per pujar i baixar blocs d'habitacles per fer-hi la recapta. En molts pobles rurals encara persisteix el costum que un del grup porti una perxa llarga amb una cistella al capdamunt, ornada amb cintes i garlandes, per tal d'arribar a balcons i finestres a recollir la gratificació. En altre, es va amb un mul amb portadora per a recollir els ous, anomenat la lloca. El resultat de la capta, es destina, generalment, a un àpat

Les Caramelles a la Pobla de Lillet, a primers de segle.

ARXIU PUJALS

Les Caramelles a Avia, probablement el 1910

ARXIU LUIGI

col·lectiu, una festa o a una excursió de la colla. De tota manera, el costum de captar, donar i menjar ous en ocasió de la Pasqua és gairebé general a Europa. Les societats corals de les ciutats

adoptaren el costum de cantar caramelles. (Per exemple, als estatuts dels Cors de Clavé del 1852, figura ja com una de les activitats de la institució). S'organitzen també concursos de colles i mostres

de conjunts de caramellaires a les places principals de les viles i ciutats.

Existeixen nombroses varietats del mot: *camalleres*, *camarelles*, *camigeres*, *camarleres*. A Berga ciutat, hem tingut

Les Caramelles a Peguera, el 1917

ARXIU LUIGI

Un grup de camijaires a la Berga

ARXIU LUIGI

bastant extesa la locució *camigeres*, encara que ara ja hom hagi adoptat l'expressió *caramelles*, com gairebé a tot Catalunya. Sembla, però, haver-se extingit la tradició que recull Joan Ama-

des, quan diu que al Berguedà els *camellaires* truquen amb pedres a les finestres i a les portes de les masies.

També semblen haver anat de baixa les colles de petits grups de nens i nenes

que abillats i portant les cistelles, recorrien les masies i pisos dels nuclis de població demanant als estadants si els deixaven cantar les *caramelles*. Avui la tradició, que es manté amb vigoria al

Grup de Caramelles al pobl de Vilada

ARXIU LUIGI

Caramelles de la Colonia Pons a Puig-reig, el 1952

ARXIU LUIGI

Berguedà, la sostenen tot un seguit d'agrupacions corals —algunes ja consolidades i d'altres que es formen únicament per a aquesta finalitat concreta— totes les quals des dels inicis de la Qua-

resma no paren d'assajar a fi de poder sortir al carrer a cantar per les festes de Pasqua, acompanyats en molts casos d'orquestrs. Gràcies a Déu, no sabriem pas concebre la festivitat de Pasqua de

Resurrecció sense sentir els cants dels caramellaires pels verals dels nostres pobles i pels carrers i places de les ciutats i viles, posant una nota de color i alegria dins el seu tràfic quotidià.

Caramelles a Berga dirigides per en Marià Miró

A. LUIGI